

Aste barru mingotx batetik igesteko pentsatu bear eztiranak

Astelena: Gaur goizean nere eskola-lagunekin bat egin dot; ori sarri suertatzen jat, baña ez, orraitifio, gaur bezela. Guztiz lau gihan ta deabruak jakingo dau zer dala-ta, erbesteko lenguajeak ikasteak dakarzan bentajez jardun dogu.

—Ni neu prantzesera ikasteko gogo biziak narabil, izketa ori oso praktikua bait-dogu; euskera ikastea be nai neuke, baña orren alkanzuak txikiak diranez, ezdot bape maite. Ortik sortu dogu eztabaidea...

Bakarrik jarri nazanean, zera pentsatzen izan dot: gaztedia materialismuaren arrak jota daukala... Ze idealek derabil, ba, geiena? Pragmatiko utsak. Euskerak ez ei-dau balio. Eta, euren logikan, arrazoiz jokatzten dabe. Eztu balio! Ta, sarritan, bildur izaten naz, ama (ta edonor) maitatzeak be eztabela balio esango ete-dan: ez bait da praktikoa!...

Martitzena: Iñoiz agertzen dira kale-aldetik baserrietara gizon apain-jantziak. Baserri-gizonak bat-batera ta bape duda barik erderaz ekingo deutso. Izan be, beretzat korbataduna ta erdalduna ia bat dotoz. Aitatutako kaletarrok, ostera, gaur egunean batez be, euskalzale agertzen dira ta euskera egingo deusie egin be baserritarrari. Ori modan dago. Ondo emoten dau, eta ba-dau bere balorea.

Alare, bein eta birritan baño geiagotan, neu be bildurretan jarten nabe gizon orreik, erromantiko askotxo dago egon be bazterretan-eta: perretxiko paltzuak aña! Gizon "intelektual" orreik ba-dakie euskeraz egiten polito emoten dabelako, euren alabantzarako. Euren artean batzen diranean, ostera, erdera soillean mintzatzen dira... Ori baserritarrok bein baño sarriagotan somatu dogu. Ta baserritarra sentimentu sakoneko gizona izan arren oso errealistea da ta erromanti-

zismo keto orreik biotzez gorrotatzen ditu. Euskera bera gaitik barik, euskera bide dela norberarentzat intsentsua zabaltzeak ziero itxusi emoten dau.

Eguaztena: Gaur goizean izan dituan eskola-orduetan, "Pacem in terris" enzikilika jakingarria dala-ta izan dot bat. Ementxe izan dau asierea beste mingotx-aldi batek.

Onan diño dalako enziklika orrek: "Zuzentasunari guziz dagokiona da, orde, Agintedunak bene-benetan leñutalde oien giza-baloreak aldezten sayatzea, batez ere oien izkuntzari, kulturari, lege zarrei ta ekonomi-eskuarte ta ekitei dagokienez" "Zeruko argia sorta" (26-garren or). Ederto esana. Esatea da bat, egitea bi. Irakurriaz gustauta subrayatzea oso dotore dago, baña orrek diñoana egizatzea guztizko zaila da.

"Batez ere oien izkuntzari..." Gaur egunean minorien izkuntza bakarrik dakiana jota dago. Ezta iñorako gauza. Nere erriko mutiko batek zifñustana: "Euskerak eztau billete bat etartzeko be balio".

Arrazoa!

Gaur eguneko kultura bideetan bape sartzeko izkuntza "aundi" bat edo bi jakin bear dira beñipein. Ori bape gizon izateko: XX-garren gizaldian norbere gizatasunaren sustraiak billatu al-izateko. Nora edo nora jua eta kulturadun gizon agertzeko be.

Eta ori bakarrik ba-litza, gaitz-erdi!! Baña, minorien izketa soilik dakianak, bera sikan irakurtzen eta idazten ete-daki? Ez, geienetan! Beraz, ba, Aita Santuaren itzak makiña bat gizon joko dau pekatari lez, gai orretan. Izkuntza ori bakarrik dakianak, gitxiena jaitxi nairik, bera leidu ta eskribitzen ezpa-daki oso tristea da. Eta... *puntu il daiten benenoa emon jako.*

Gaixoa!!

Juan zaitez orain gure artean eskolak daukiezenengana. Juan es-taduaren maixuengana, praille-monja ta abadiengna... Frase ori askok subrayauko eben leitzerakuan baña... Erromantikuren batekin bat egiten ba-dozu, tira! Alare, kontu!!, erromantikuen sasoia joan da, eta, otoi, jua dala erakusten alegindu gaitez.

Euskera ezta berez ilgo geuk urkatu baiño!

Eguena: Gaur jai artu dot, eta ezto onako idea latzik pentsau.

Barikua: Egundo sekula ezin dot konprenditu... eta ontzat artze-ko biderik egon be eztagoala, uste dot, Ume-umetatik mingoxten nau problema ikeragarri onek. Euskaldunok doguzen jolasik jatorrenak eta entzunenak eztaukie euskerazko kronistarik. Nik dakiala, egundo ezta egin euskerazko kronikarik gure arteko egunkarietan jolas orreik dirala-ta.

Pelotako kronikarik geienak iru-lau intelektualek irakurtzeko egiñak dirala esan daiteke. Batez be euren titulo eta asko deskripziño.

“Deporte Rural”... Oraindik oraintsu arte be, “deporte rudo” esan nai ebala uste neban. (Eunetik larogeik eztakie titulu orrek zer esan nai daben be). Egia esateko, gai orretzat diarduenak, deporte orretan diarduenari eta eurok ikustera zaletuta dagozaneri barre egiten deutsie. Euskal-deportista eta zaleak ezin daikie kronika orreik dakarren erdia be ulertu. Eta, gero or noizik bein dakarzen berba euskaldunak? Iñoiz sermolari eta jakitun aundieri entzun izan jakuez latinezko berba batzuek. “Relata refero” esaterako; leheneko berba orreik indar berezi bat daukie, euki be-ta. Baña berbeta ori joan zan! Eta kronista oneik euskera kontuan be ori erakutsi ete gura deuskue ba?

Eureri galduko jakuen euskera bear bada. Orain, guri be ahaztu eragin nai ete-dabe?

Nere iritxiz, kronista orrein jokabidea astakeri bat da. Alde batetik, eztiardue gure berbetan, eta beste aldetik, barre egiten deuskue (erdera narrasa euskaldunen agoan, lau ganorabako berba euskaldun noizik bein, eta fronto, proba-leku, arrijasotze eta enparau deportteetan egiten diran eta iñori ardura ezteutsien joko lelo edota bada ezpadakuak agertu.)

Eta, azkenez, orreik disku kantodun eta txistedunok, erdi erdera-euskeran egiñok? Ez ete-deutsie bein edo bein bateron batek “euren etxeko amari” burla egiteko esango?

Zapatua: Makiña bat euskal-jai egin dira juan dan udan. Neuk be parte artu dot batzuetan. Gustau jatazan: gente gaztea, euskal odola dariola lez; euskal kutsu berezia nun nai... Bateron batzuek jai orreik antolatzen lan be egin dabe!!

Alare nere mingotx-aldia bota guran nabil ta or doia. “Txarto esanak barkatu ta ondo esanak goguan artu”. Gazte-odol egon-eziñak narabil, ta ba-daiteke astakeriren bat esatea.

Orretariko euskal jai batera nere arreba ta bere lagunak be juan ziran. Jantzi aproposkuekin, jakiña! Oso dotore egozan; izan be badira ta jantzitxo areikin, ola!

Nai beste folklore ageri zan erri orretan: txistulariak kalerik-kale, jantzi euskaldunak danean (ni ainbarik noian ta nere arrebaren lagunak irrika asi jatazan nere itxura barregarria zala-ta), dantza euskaldunak... Jentea kaleak betean, uriolak lez; geienak gazteak; asko mozkortatuta edo albo-karga dexentiakin beintzat: labea sutan zeroien eta ezeukien nai eben guztia esan ta kantatzeko ez bildurrik ez lotsarik.

Beste bein, Lekeition, Azkueren omenaldia zan. Ara jo neban lagun batekin. Biok gazteak. Zine baten A. Akesoloren eta Erkiagaren berbaldiak entzun genduazan. Bertan sartzeko be lotsatan gengozan... Ezegoan iñor! Iru-lau zahar eta ume mordotxo bat: aintzat artzeko be ez.

(Nere arreba ta orreik jai orren barririk somatu be ezeben egin.)

Naikua esanda dago. Euskal-jaien antolatzaileak folklore utsean gelditzen badira, galduak gara. Ori polito dago, baña egin leikeanik merkeena da. Folklore utsa agerpen bat da, baña teatro utsa izan ez-taiten mamifi astuna bear dau ofiarri lez.

Zine artako jarlekuak betetzeko, barriz, asko jo bear da. Ezta iru-lau eguneko gora bera. Ezta iru-lauri abarkak jantzita kalerik-kale dantzan egiten urteteko esatea. Serioagoa da. Kultura-bidea zal-lago ta luzeago izango dogu, baña orretan ekin bear deuntsagu bene-tan jokatzeko, gure ideekin kontsekuenteak izateko ta, azkenez, errealistak izateko.

Ala, "erri bat izan zan" guk esan bear ete-dogu ba? Tristeia litzake... Ortan irauñ dezan" jokatu bear dogu danok.

Domekea: "Berbiztu da" (Lk. 24, 6). Euskera berbiztuko ete-dogu? Amen. Aleluia.

ZELAYETA.

